

ARKEOLOGIA

ARKEOLOGIA GAUR EGUN:

Hiru zatitan banatuta dago:

Dimentsio akademikoa: Ezagupen historikoa, ikerketak, teoria eta metodoaren garrantzia sartzen dira bertan. Garrantzitsua iraganeko joera historikoa ikustea autore desberdinak aztertuz, eta beraien ikuspegia ikertuz. Horregatik da hain garrantzitsua teoria. Arkeologia metodo propioarekin lotzen da.

Dimentsio profesionala: Ondare arkeologikoaren kudeaketaren ondorioz sortzen da, horregatik egin daiteke arkeologia profesionala gaur egun erakundeek kudeaketak egiten dituzte eta askotan ondare historikoa identitate kolektiboarekin lotuta.

Baserriak adibidez, ondare arkeologiko dira Euskal Herrian, hau gure identitatearekin lotzen baitugu. Horregatik hauen estruktura gainean zerbait eraiki baino lehen hainbat onarpen eta baimen behar dira erakundeen aldetik.

Dimentsio soziala: Gaur egungo interes identitarioetan egiten da lan. Memoriaren berreskurapena oso presente dago gaur egun. Eta ikuspuntu feminista ere ezartzen da bertan arkeologia feministari buruz generoaren desorekari buruzko beste ikuspegi bat ematen du.

Garrantzitsua da teoria eta metodologia orekatu bat egotea. Gure helburua iragana ezagutzea da. Teorian galderak, helburuak eta ikuspuntuak daude historiarekin batera eta metodologia arkeologikoa teknika hauen guztien multzoa da.

Metodologia; Hiru kontzeptu elkartu ditu. Kultura materiala kontzeptua oso zabala da, gehienetan zaborra berreskuratzen da, informazioz beteta dago eta kontextua oso garrantzitsua da, non pakete estatigrafikoekin egiten den lan. Hainbat pieza beraien artean erlazionatuz aurkitzen da informazioa kultura materiala berreskuratzeko kontextua aurkitu behar da eta horretarako landa lana egin behar da, estatigrafiaren kontzeptua kontextuen multzoekin lotuz. Laborategiko lana garrantzitsua da, arkeometria metodo zientifikoen bidez lortzen diren informazioak.

Landa lana datu berriak berreskuratzeko erabiltzen da. Horretarako:

- Teknika ez suntsitzaileak: Miaketa, paisaiaren arkeologia eta arkitekturaren arkeologia. Hau da, Paisaia eraldatu gabe egin daitekeen lana.
- Teknika suntsitzaileak: Indusketak. Hobeto da ez induskatzea, gehiegi egiten bada hurrengoei ez baitzaie geldituko ezer ere ikusteko.

Landa lana indusketarik egin gabe ere egin daiteke nahiz eta hauek asko erabili.

Laborategi lana:

Hiru lan nagusi daude.

- Saikapenak: Inbentarioak; marrazkiak; berregiteak; tipologiak; planimetriaren informatizazioa, normalean sis plataformetan sartzen direnak (plataforma informatikoak), datu desberdinak erlazionatzeko aukera ematen du.
- Arkeometria: paleobotanika, paleoantropologia, oreen analisiak, arkeozoologia, mortairuen analisiak. Natur zientziak arkeologiara aplikatzea honi buruz dauden galderak erantzun ahal izateko.
  - Kronologia: geroz eta berriagoa izan kapa gorago egongo da.
a-quem: aztarnategi edo objektuaren datazioaren aurretik gertatutakoa.(descubrimiento electricidad)
post-quem: aztarnategiaren edo objektuaren datazioaren ondoren gertatutakoa. (enchufe)
Bi hauek berezko objektu horrekin konparatu behar dira gauza hori honen aurretiko edo ondorengo den jakiteko.
- Datazioak: Erlatiboa, erlazioen arabera markatzen da. Absolutua. Datazio absolutu bat aztarnategia kanpoko data batekin lotzea da.

Laborategi lanak:

- errekonstrukzioa
- marrazki teknikoak
- C 14 aren bidez datzioak aztertu

Arkeologia historikoaren definizioak: Bereizketa garrantzitsu bat dago:

- Europako arkitektura: Iturri idatziak dituzten garaialdiaren ikerketa. Aro Erromatarretik aurrera gutxi gora behera. Iturri idatziaren presentzian oinarritzen da. Arkeologia klasikoa, Erdi Arokoa, Modernoa eta Garaikidea.
- Ameriketako (Ipar Amerika, AEB) arkeologia: Garaialdi konkretu baten arkeologia bat. Modernitatearen formazioa eta garapena, lehen globalizazio batekin hasten dena, kapitalismoaren hedapenarekin. Europarren hedapena, konkista, kolonizazioa (Behe Erdi Arotik gaur egunera gutxi gora behera).

Arkeologiaren iturriak:

- Iragana: Aurretiko denbora tartean pasatu den guztia.
- Historia: Iragan horretako puntu zehatz batzuk kronologikoki elkartuz denbora lerro bat osatzea.
- Iturri idatziak: Pertsona edo erakunde batek berak nahi duen denbora eta garrantzitsua dela uste duen zerbait jakinarazten da bertan. Hauek etorkizunerako eginak daude, norbaiti zuzenduak eta ez ditu ikuspuntu desberdinak azaltzen gehienetan.
- Iturri arkeologikoak: Pertsona edo erakunde batzuen egunerokotasunean oinarritzen diren objektuak edo materialak. Gardentasuna eta interpretazioa garrantzitsua da, ez dago intentzionaltasunik. Edozeinena izan daiteke ez dago elite bati lotuta idatziak egon daitezkeen bezala.

Iturrien balorazio kritikoa:

Iturriaren jatorria jakin behar da, bai testua bada eta bai materiala baldin bada. Iturriaren autorearen egilea jakitea baliagarria izan daiteke, bertan ikuspuntu desberdinak identifikatu daitezkeelako. Intentzionaltasuna edo zertarako egiten den jakitea garrantzitsua izan daiteke eta zer kontestutan ere egiten den jakin behar dugu. Nori zuzenduta dagoen garrantzitsua izan daiteke helburua eta konestua jakiteko. Partziala edo manipulatu den jakitea komeni da, moldatuta edo eraldatuta egon daitekeelako. Errealitatea konplexua da eta beraz kontrastatu egin behar da.

Iturri motak:

Lau multzotan banatu ditzakegu:

- Iturri materialak: Kultura materialaren kontzeptu oso zabal bat da. Barnean manufakturak, erabiltzeko produktuak, kontsumotik eratorriak aurkitzen dira. Ekoizpenak izango dira, jardueretatik eratorriak, tresnak, egiturak, hondakinak... Ekofaktoak ere daude, gizakiaren borondaterik gabe aztarnategian sarturikoak; klima eta landaretza adibidez. Kontrastearen garrantzia handia da. Fidagarritasunean bi iturri desberdintzen dituzte, arkeologikoak zuzenak direla esaten dute, zuzenean ikusten direnak, ez dutenak beste bitartekorik. Iturri idatzi guztietan adibidez bitartekari bat dago, beraz ez zuzenak direla esango genuke. Intentzionaltasuna ez da tailerretan edo etxeetan egongo baina adibidez katedral edo eraikin monumentaletan nabarmena izango da.
- Iturri idatziak → (dokumentuak+kartografia): izan ahal dira 1º mailakoak (iturri zuzenak) edo 2º mailakoak (toponimia)
- Ahozko iturriak → pertsona lokalen testigantza balio du gero dokumentatzeko, historia popularrak abia puntu bezala ere erabiltzen dira
- Ikusizko iturriak → Teknologiaren bidez sortutako irudiak (argazkiak)

Dokumetu arkeologikoaren eraiketa: Teoria, galderak eta metodologia gabe ezin dugu hau egin, datuak ere garrantzitsuak dira eta gaur eguna eta momentu hauetan dagoen interesarekin bukatzen dugu eraiketa hau.

IKERKETA ARKEOLOGIKOAREN HISTORIA

Orientatzeko ideiak:

- Planteamenduaren ardatza: Ideia nagusien garapena eta pentsamendu arkeologikoaren garapena (iraganari buruzko ideiak eta pertzepzioak). Nola joan den pentsamendua aldatzen. - Teoria arkeologikoa kontestu intelektualaren arabera
- Joera nagusiak
- Garapen faseak:
  - Aurrezientifikoa: Bilduma zaletasuna

- Zientifikoa (XIX. mendean): arkeologia, numismatika...

Arkeologiaren ikuspuntu desberdinak, historia eta teoria:

- XIX. mendea: Aportapenak aurrehistorian, museo handien sorrera, zibilizazio handien aurkikuntza. Mugimendu kolonizatzaileei esker. Gure oraingo museo askok bertan dute jatorria.
- XIX. mendearen amaiera eta XX. mendearen hasiera: Arkeologia historiko kulturala, ideia difusionistak planteatuko dira, etnia konkretuen presentzia ezartzen dute.
- XX. mendearen 60. hamarkada: Arkeologia berria, prozesuala edo sistematiko izenez ezagutzen dena sortzen da eta lehen hausnarketa teorikoak egiten dira.
- XX. eta XXI mendea. Arkeologia postprozesuala aurrekoaren aurka agertuko da eta gehienbat arkeologia kritikoak agertuko dira.
- XIX. mende azkenetik XX. mendearen 60ko hamarkadara arte.

Kontestua (mendearen 2. zatia): Nazionalismoen sorrera pil pilean dagoen zerbait da Europa osoan eta partikularismoetara joko dute. Nazioarteko merkatua kontrolatzeko kompetitibitatea zegoen eta horrekin lotuta kolonialismoa. Industrializazioaren eraginak ere egon ziren eta horrek adibidez desberdintze soziala eragin zuen. Hau guztia elkarrekiko desberdintasunak azaltzeko egin ziren.

Idea difusionistak: Aurretik guztiak ideia eboluzionistak izan ziren baina hemendik aurrera dena azaltzeko diifusionismoa erabiltzen hasiko dira. Difusionismoan konsideratzen da bi talde nagusi daudela, sortzaileak eta pasiboagoak direnak. Sortzaileak soilik izango dira ideia onenak dituztenak eta lurraldea gobernatuko dutenak, bestak isilik zeuden bitartean. Ideia hauek difusionismoaren bidez zabalduko dira eta hau migrazionismoara zabalduko da.

Arkeologia historiko kulturala sortzea ideia nazionalistekin erlazionatua dago, baita nazio berrien sendotzearekin.

Ezaugarriak:

- Taldeen arteko desberdintasunak azpimarratzen dira. Pekuliarismoa (Ratzel eta Boas) - "kultura arkeologikoaren" kontzeptua. Area edo zirkulo kulturalak. Geografikoa eta denboran zehaztutako material arkeologiko multzoa. Hauen helburua jatorrizko gunea edo kultura aurkitzea izango da.
- Kultura bakoitza etnia baten presentziarekin lotzen da.
- Kossina: "El Origen de los Alemanes" (1911), nazi ideologiaren oinarrietako bat izan zen eta europako unibertsitate askotan ikusten eta ematen zen liburu hau.
- Ideia difusionistak aldaketa kulturala eta soziala ezartzeko izan ziren.

-Guzti honen emaitzak hauek izan dira:

- Arkeologia deskribatzailea, tipologigista. Datuak garrantzitsuak izango dira eta positibistak izango dira zentzu horretan.
- Ideia difusionistak izango dira nagusi Europa osoan.
- Aurrerakuntza metodologikoak: estatigrafia, seriazioak, sailkaperak
- Aportapen handiak izan zituen: Vere Gordon Childe-k

LEHEN HAUSNARKETA TEORIKOAK

Arkeologia berria:

Muga bat jarri nahi dute arkeologia zaharrarekiko, honen kritika bezala sortu zen.

- Kontestua XX. mendearen 60ko hamarkadan sortzen dira. 40 eta 50. hamarkadan antropologia kulturalak garrantzia handia hartu zuen. Ideia konkretuak daude honen barruan. - Neoboluzionismoa eta funtzionalismoa: ideia eboluzionistak erabiliko dira, funtzionamendu batentzat gauza guztiek betetzen dute funtzio bat sistemaren barruan.

- Kultura, sistema (egokitzea): Aurrekoarekin lotuta. Orain arte kultura tresna jakin batzuk erabiltzen zituen talde bat zen. Eta hauek kultura sistema bezala hartuko dute. Aldaketak azpisistemen aldaketarekin etorriko dir, kulturaren faktore garrantzitsuenak ingurugiroarekin lotutakoak dira eta hau aldatzen bada oreka berri bat lortzea izango dute helburu. Arkeologia sistemikoa ere deitzen zaio honi horregatik.

- Ekologia kultural eta natur zientzietatik asko hartzen du arkeologia berriak.

- Neopositibismoa: Zientzia ulertzeko modu zurruna da, zientzia frogatu daitekena soilik izango da. Hauetan natur zientziak soilik erabiliko dituzte eta historiaren izaera zientifikoa zalantzan jarriko dute.

- Beste jakintzagai batzuk ere sortuko dira garaian. Geografia berria, Annales (Frantziako eskola, historia oso osatu nahi dute, erreala den historia bat egiten ari dira).

- Hainbat izen izango ditu: Arkeologia Berria, Arkeologia Sistemikoa eta Arkeologia prozesuala.

60ko hamarkadan hartuko du gorputza Estatu Batuetan eta Britania Handian. 1968an "New Perspectives Archeology" liburua ateratzen dute eta aitak L. Binford eta D. Clarke izan ziren. Ezaugarriak:

- Arkeologia tradizionalaren aurka. Hemen benetako azalpenak ematen ez direla argitzen da. - Orokortasunak azpimarratzen diitu. Eboluzio kulturalak aztertuko dute eta honetarako eboluzio luzea behar dela esaten zuten.
- Beraientzat kulturaren ideia sistemaren joera izango da eta hau ezegonkortzen bazen egoera berrietara egokituko zela eta hala sortzen ziren kultura berriak.
- Azalpen-zientziak bezala dago kontsideratua eta hau izango da garrantzitsuenak: Azalpenak ematea.

- Antropologiarekin duen lotura oso argia denbora guztian.
- Etnografia: gaur egun bizirik dirauten talde aurreindustrialak ikertzea izango litzateke eta etnoarkeologia hau antzinako kulturei aplikatzea. Honekin lotuta Alkantzuko Ertaineko teoria bota zuten.
- Arkeologia zientzia: Hauen obsesioa arkeologia zientzia bihurtzea izango da eta ideiak natur zientzietatik hartu dituzte. Metodo hipotetiko deduktiboa erabiliko dute: galderak planteatu behar dira hasteko eta hau datuekin planteatu behar da eta ateratzen diren ondorioak legeak izango dira. Lege unibertsalak Antropologiara hurbilduko da eta historiari gorrotoa hartuko diote hau inoiz ez delako zientzia izango. Eta azkenik objetibotasuna behar dute iragana identifikatzeko eta horretarako metodo kuantitatiboak erabiliko dituzte, hau da, arkeometria. Arkeologia berriari egindako kritikak: Determinismoa + Antihistorizismoa

Arkeologia postprozesuala, kontestuala edo interpretatiboa:

Eraginak:

- Materialismo historikoa:
  - Gizarte bateko prozesu dialektikoak sortzen ditu.
  - Erlazio sozialetan jartzen du indarra eta hauek ekoizpen prozesuaren bidez sortzen dira.
  - Infraegitura eta superegitura
    - Infraegitura: produzitzeko modu desberdinak.
    - Superegitura: Infraegiturak gizartea mantentzeko sortutako elementuak.
Adb: erlijioak
  - Elementu materialen ikerketaren garrantzia.
- Estrukturalismoa: hizkuntzatik dator.
  - Lehengaiarekin du zerikusia eta erlazio sistema moduan ulertzen da.
    - Signifikante asko daude.
  - Antropologian: kultura = zeinu-sistema
  - Arkeologian: Arte paleolitikoan. Zantzu materialetan islatzen diren egiturak ulertu behar dira.

Kultura materiala osatzen dute elementuen eduki sinbolikoari ematen diote garrantzia. Ezangura batzuetara iristea izango da helburua. Arkeologia berriaren sisteman ez da pertsonarik ikusten, natur zientzietan oinarritua dagoelako eta hauek esango dute gizakiak garrantzia handiagoa izan behar dutela eta pertsonarengana ere iritsi behar garelako kultura materialaren bidez.

Kultura materiala modu aktiboan erabiliko da gizarteetan, baita gaur egun ere. Kontestuak garrantzia handia izango du, arkeologian lan egiten dutenen kontestua ere garrantzitsua izangoda, hemen ere ikuspuntu desberdinak egongo direlako; ikuspuntu guztiak izango dira baliagarriak eta denek dute ikuspuntu desberdin bat iraganarekiko. Hauentzat arkeologia narratiba bat izango da, kulturak ikusteko modu bat, eta honekin kultura materiala testuak bezain baliagarria izango da, ikusten duen edo irakurtzen duen pertsonaren arabera

interpretazio desberdin bat izango dela. Iragana gure narratibaren bidez eraikitzen da eta diskurtso bat eraikitzen dugu horren inguruan, kontestuak eta gaurkotasunak ere agintzen dute, iraganaren ezagupena gizarte baten ekoizpena izango da gure produktu bat. Hauek ez dute zientziaren produktu zurruna onartzen, arkeologo berriek hau ezinezkoa dela diote eta teoria oso garrantzitsua dela esaten dute, datuak gure ikuspegitik ikusten direlako, beraz ez dago guztizko objektibotasunik. Arkeologiak gizartearekin konpromisu bat duela diote.

XXI. mendean Arkeologia Publikoa agertzen da. Eta gaur egungo gizartearen arteko erlazioak aztertzen ditu edozein arlotan (politiko, ekonomiko...). Lantzen dituen ardatz batzuk: Arkeologiaren eragin politikoa eta ekonomikoa, Arkeologia jardura profesional bezala, arkeologiaren irudia eta publikoki eskainitako "iragana" edo arkeologia, komunitatearen arkeologia...

Arkeologia simetrikoa (2006-2007an sortua). Mundu Anglosaxoniarrak eta nordikotik dator. Ez du aurrekoa apurtzen eta denen ideiak onartzen dituzte. Objektuaren eta dualismoaren aurka. Subjektibitatea "kontrolatuta" egon behar da, iraganera ahalik eta objektiboan begiratu behar delako. Hauek diote ezin dela iragana aurkitu eta eraiki egin behar dela.

Genero Arkeologia edo Arkeologia feminista:

XX. mendeko 80. hamarkadan sortzen da, gehienbat AEBn, Ipar Herrialdeetan (Eskandinaviarretan) eta baita Espainian ere. Arkeologia honetan lehenengo pausuak eman zituztenak Margaret Conkey, Janet D. Spector, Joan Gero... izan ziren eta kongresu bat osatu zuten. *Endergerina, Archeology women and prehistory*, 1911n idatzi zuten bertan. Eta hainbat puntu finkatu zituzten arkeologiako joera matxistetan:

- Ikerketa arkeologikoaren alderdi guztietan dagoen joera matxista. Bai akademikoki eta bai ikerketetan.
- Emakumeen parte hartzea beraien gizarteetan ikusezina da.
- Genero eta ezberdintasunaren inguruko "topikoak" edo usteak, hau da, honekiko hausnarketa falta.

2. BLOKEA: ARKEOLOGIAREN METODO ETA TEKNIKAK: MIAKETATIK HEDAPENERA

Erregistro arkeologikoa iraganetiik iritsi zaizkigun arrasto materialen multzoa da. Ikerketa arkeologiko batetik ateratako informazio multzoa, bertan fitxak, marrazkiak, argazkiak aurkitu ohi dira.

- Partzialtasuna. Iristen zaizkigun arrasto materialak inoiz ez dira izango gizarte batek erabilitako guztiak. Bertan aurkitutako erregistro arkeologikoa beraz, beti partziala izango da. - Hondakinak: Momentu baten bertan behera utzitako objektuak izango dira. - Etendura: ebaketa bat, zerbait gelditzen dela. Arkeologiaren zuntza bertan egoten da, honen arabera sortzen da hau. Adibidez: nekropoliak, hildako pertsonak direlako; edo erromatar villa baten jabea, jabeek bertan behera utzi dutelako.

Aztarnategi arkeologikoa:

Edozein giza jardueren arrasto materialak gordetzen dituen lekua da:

- Artefaktuak: gizakiok egindako objektuak
- Egiturak: Artefakturarekin erlazionatutako arrastoak higiezinak dira
- Ekofaktoak: naturatik datozen elementuak, gizakiek eraldatu gabe aztarnategian sartzen direnak.

→ In site/of site analisiak:

- In site analisia: Aztarnategi barruan honi dagozkion ikerketa guztiak egitea. - Off site analisia: aztarnategitik kanpo baina honekin lotura duten ikerketak egiten dira, adibidez konparaketak eta erlazio handia dute paisaiarekin.
- Non-site kontzeptuak ez dira aztarnategi konplexuak baina paisaian jarduera konkretu batek utzitako aztarnak dira. Isolatutako aurkikuntzak berriz, beraien kontestuetatik kanpo aurkitutako aztarnak.

Aztarnategia giza jardueraren aztarna ezanguratsuak dituzten lekuak izango dira. Dena den, aztarnategia "unitate" edo kategoria nagusi bezala hartzen da normalean, baina badaude beste aukera batzuk ere (lurrean ematen den *continuum*). Lurrean artefakto erraldoi bezala.

Aztarnategi arkeologikoaren formazioa. Lehenengo bertan behera utziko da eta bertan jalkitzen dira, horren ondoren, jalkitze prozesuak izaten dira. Jalkitze ondoko prozesuetan.

→ Geoarkeologiak aztarnategiak nola formatzen diren aztertzen du:

-Faktore naturalak:

- Fisikoak: higadura, erliebeak botata...
- Biologikoak

- Faktore kulturalak (antropogenikoak): Gizakiaren eraginez.

→ Depositu motak:

- Lehen mailakoak: bertan behera utzi ziren moduan aurkitzen direnean, oraindik erabilgarri izanda.
- Bigarren mailakoak: zabor bihurtutako eta bertan zabor kontsideratu ziren gauzak, baina ez dago lekuz kanpo.

→ Aztarnategi arkeologiko motak:

- Kronologiaren arabera: Aurrehistorikoa, Erromatarra, Erdi Arokoa, Modernoa edota Garaikidea.
- Jarduera motaren arabera: Ezarkuntzak edo habitat guneak, Nekropoliak, Ekoizpenerako espazioak edota Kulturako espazioak.

Aztarnategi konplexuenetan jarduera area desberdinak aurkitu behar dira, gauza desberdinak egiten dituzten tokiak.

Paisaiaren arkeologiaren ezaugarri nagusi bat diakromia izango da, hau da, iragana gaur egunarekin lotzea, gehienbat nekazal arkeologian oinarria oso garrantzitsua da gaur egungo egoerara nola iritsi garen jakiteko. Nolabait arkeologia hibrido bat da, teknika eta iturri ezberdinetara jotzen du ondorioak ateratzeko.

Paisaiaren kontzeptu arkeologikoa. Paisaia etengabe eraikitzen joan den kontzeptu bat uzango litzateke, edozein paisaiak du bere historia. Eta horrek esan nahi du palimpsesto ideiak (etengabe bata bestearen gainean egiten dela baina aurrekoaren arrastoa beti bertan geratzen dela). Elementu kulturalki eraikia da eta gizarte bakoitzaren marka bertan izango da.

Paisaia baliabide ekonomiko bezala ulertu dezakegu, bertatik egurra, ura, landaretza... ateratzen dugulako. Beste joera batzuentzat paisaiaren esangura eta perzepzioa izango da garrantzitsuena.

Paisaiaren ikerketatik sortutako adarrak:

- Arkeologia espaziala
- Nekazaritza arkeologia
- Baso arkeologia: Basoa arkeologikoki ikertzea, bertako baliabideak kanpootik ekarritako zauhaitzak, basoaren zabalkuntza edo gutxitzea, ikusitako zuhaitzak... (gizakiaren presentzia adierazten dutenak).
- Perzepzioen arkeologia

Miaketa arkeologikoak:

- Aztarnategi arkeologikoak aurkitzeko erabiliko teknika: Paisaia irakurri, aztarnategi eta egituren banaketaren analisi eta ebaluazioa.
- Teknika ez suntsitzailea. Ondorengoak erabili dezakete hala informazioa bialtzeko. Zertarako erabiltzen da:
  - Azalera zabalak ikertzeko erabiltzen den teknika eta aztarnategien arteko erlazioak eta aztarnategia eta inguruaren arteko erlazioak antzemateko (estensiboak). Aztarnategi bat sistema sozio-ekonomiko baten barne ulertu behar da.
  - Ez da aztarnategia mapan kokatzea soilik, aztarnategien arteko eta haren ingurunearekin dituzten erlazioak antzemateko.
  - Aztarnategi bat lurralde bateko sistema sozio-ekonomiko baten barruan ulertu behar da.
  - Off-site analisia.
  - Ondare arkeologikoaren gestiorako erabilgarri (prebentzio arkeologikoa). - Nola?

- Informazioa burutu eta baloratu. Dokumentazioa: dokumentuak, toponimia... garrantzitsua
- Landa lana → Azalera osoko miaketa, laginketa eta teknika desberdinak
  - Zuzenak: Bertara joanda egiten dira. Intensiboa edo laginketa izan daiteke. - Field-walking (intentsiboa): Azaleko miaketa sistematikoa egiten da eta gainera pasata lurralea miatzen da. Batzuetan bertako gauzak hartu eta aztertu edo bertan utzi eta dokumentatu egiten da bai bata eta bai bestea.
  - Miaketa estensiboa (laginketa): Normalean ezin da osorik landu eta beraz *transfer* izeneko areak markatu eta bertan egiten da field-walking-a.
  - Zeharkakoak: bertara joan gabe egiten direnak.
    - Airetikako argazkiak (zeilarra edo bertikala), ortofotoak, teledetekzioa (Google Earth)
    - Miaketa geofisikoa. Materialen erresistentzian oinarritzen da (elektrizitatea eta magnetismoa) Magnetometria (beroa).
- Fosfatoen analisisa: luraren analisi fisikoa (giza edo animalien okupazioa zehazteko)
  - LIDAR: Laser bat bidaltzen da hegazkinetik behera eta honek hiru puntu bidaltzen ditu eta honen bidez erliebea biluzik ikus dezakegu.
  - Georradarra: Kapen gogortasuna adierazi
- Georeferentzia (Sistemas de Informacion Geografica): Aukera asko daude dokumentazioa elkarren artean erlazionatzeko. Dena mapa batean agertzen baita.

Industria eta estratigrafia arkeologikoen garrantzia:

Indusketa. Aztarnategia formatu den bezalako alderantzizko ordenean hasiko gara lanean eta arkeologoak lehenengo berriena den estratua aurkituko du. Beti prozesu berdina edo unibertsalak egiten dira:

- Estratigrafia arkeologikoa: Aztarnategien formazioan, prozesu unibertsalak daude. Deposizioa (positiboa) eta degradazioa (kenketa edo negatiboa).
- Indusketa sistema. Lurra ateratzeko modua:
  - Estratigrafikoa: Geruza bakoitzak dituen ezaugarri fisikoak errespetatzen egiten da. Behar bada 1,5 metrotara edo 5cm tara.
  - Arbitrarioa: Ezaugarri hauek errespetatu gabe egiten dena. Aztarnategian impositu egiten zaio neurri da.

Bidea berrietatik zaharretara izango da. Aztarnategiaren formazioaren alderantzizko ordena jarraitzen du. Estratu arteko erlazio fisikoa oso garrantzitsua da. Estratigrafia ez da estratifikazioa. Estratigrafia denaren interpretazioa da, estratifikazioa berriz, bertan geratzen den errealitatea. Estratigrafian emandako garrantzia (materialen aurrean) indusketan materialen arteko kontaktua izango da garrantzitsuena, materialen garrantzia handiagoa izango da laborategian. Faktore antropikoak dira nagusi, aldaketak askoz ere bizkorragoak dira eta aztarnaegiak errazago formatuko dira.

- Interfaziesak: ikutu ahal den aldea izango litzateke eta estratu horren bizitza adierazten du. Bi estratuen arteko muga da nabaritu behar duguna, estratuaren

erabilera markatzen den muga da.

Unitate estratigrafikoa (UE): Jarduera batek utzitako aztarna fisikoa da. Jarduera batek utzitako aztarna fisikoa da: Horma bat, estratu bat, harresi bat... Motak:

- Positiboa:
  - Horizontala: Ez dira solidoak izaten eta joera dute horizontalean garatzeko. Estratuak izaten dira beti.
  - Bertikalak: Hormak izaten dira. Hauek deposizio arro berriak formazten dituzte, gero osatuko den estratigrafia guztia aldatzen dute. Deposizio arro baten barruan dauden estratuak desberdinak izango dira kanpokoekiko.
- Negatiboa:
  - Bertikalak: fosak izaten dira. Kontuan hartu behar da zein garaietakoan izan daitekeen beste mende estratuekin nahastu daitekeelako.
  - Horizontalak: Hormekin egoten da erlazionatuta. Hormaren arrasamendua azaltzen dute.

Estratigrafia "legeak":

- Gainjarpenaren legea: Hemen ez bada ezer gertatu badakigu gainean dagoen estratua azpian dagoena baino modernoagoa izango dela.
- Hurrenkera estratigrafikoaren legea: Jakiteko unitate estratigrafiko bat non dagoen kontaktu fisikoa zeinekin duen jakin behar dugu. Formazio ordena hartu behar dugu kontuan. Gorago zein dagoen jakin behar dugu nahiz eta oso desordenatuta egon.
- Erlazioak adierazteko moduak:

Unitate estratigrafiko bakoitzak zenbaki bat eramango du eta erreazio angulu baten barruan kokatzen da.

Erlazio motak:

- Bata bestearen gainean egotea. Beraz, 1 estratua 2 estratuaren gainetik aurkituko da.
- Konexiorik ez dutenak, beraien artean ez dagoenean kontaktu fisiko edo estratigrafikorik. - Un todo seccionado: Hasiara baten bat izan ziren baina hainbat arazoengatik banatuta agertzen dira. Fosa baten bidez adibidez.

Sekuentzia estratigrafikoari "Harris Matrix" edo diagrama estratigrafikoa ere deitzen zaio. Eta aztarnategi bateko erlazio estratigrafikoak adierazten dituen diagrama da. Beraz, denboran zehar aztarnategi baten sortzen diren estratu eta interfazies desberdinen deposizioaren **ordena** adierazten duen tresna da. Aztarnategiaren kronologia erlatiboa adierazten du.

Indusketa estrategia. Indusketaren alde aurreko plangintza edo indusketak hartzen duen forma da, nolakoa izango den. Gure egoera, helburu eta aztarnategiaren egoeraren arabera mota ezberdinak egongo dira: zulo simple bat, kuadrantearen estrategia, Wheeler-en kuadrakula, open area(indusketa zabala izango da)...

- Wheeler sistema. Kuadrakula bidez banatzen da eta kuadro bakoitzean gertatzen den estratigrafia dokumentatzen da banaka, korte estratigrafiko desberdinak,

ondoren lekukoak desmontatu eta agertzen diren lotura guztiak dokumentatzen dira. Kontaku fisikoa apurtu egiten da, beraz estratuen banaketa konplikatu egin daiteke.

- Area zabaleko indusketa: gune zabal bat exkabatzen da inolako lekukorik gabe.

Erregistro sistema. Harris sistema erregistro sistema bat da, hau da, indusketako informazioa nola biltzen den, eta nola erregistratzen den. Garrantzitsua da gerorako batentzat geratuko dena izango da, ondoren jendeak leku berdinean indusketak egin nahi baditu, berari ematen zaiona. Garapen bat egon da; hasieran egiturazko elementuak bakarrik dokumentatzen ziren (hormak, kaleak, mosaikoak...), baina orain estratuak oso garrantzitsu bihurtu dira eta inguruko egitura guztiak, unitate estratigrafiko guztiak izango dira garrantzitsuak. Lehen indusketa egutegiak egiten ziren, hau da, egunean induskatutakoa; orain berriz, fitxetan organizatzen da, unitate estratigrafiko bakoitzak bere fitxa izango du.

Harris erregistro sistema: Unitate estratigrafiko bakoitza zenbaki batekin identifikatzen da.

Fitxak:

- Deskribapena: homogeneousatuta egongo da.
- Posizio estratigrafikoa: Zer estratu zuen gainean eta zein azpian
Unitate estratigrafikoaren indusketa hasi baino lehen, unitatearen azaleraren (marrazkia oinplanta sinplea, esparrua eta mugak zehaztuz) + kotak.
- Diagrama.

Materialak. Informazio asko eskainzen dute. Beraien kontestu estratigrafikoa oso garrantzitsua da, normalean hauen barruan agertzen baitira eta gure sailkapean kontestu estratigrafikoaren arabera egingo da. Sekuentzia estratigrafikoa, periodizazioa egin behar da materialen kronologia kontuan hartu gabe. Material berrienak markatzen du estratuaren kronologia. Hainbat motatakoak izan daitezke aurkikuntzak:

- Jatorrizko aurkikuntzak: material garaikideak direnean eta baita unitate estratigrafiko eta deposituaren formazioa.
- Hondakin aurkikuntzak: Estratu batean ditugu, bera baino material zaharrago bat, material asko berrerabili egiten direlako. Adibidez tesela erromatarrek erdia aroko testuinguru baten agertzea.
- Infiltratutako materialak: Deposituaren formazioa baino berriagoak diren materialak agertzea, hau da, aurrekoaren kontrakoa. Goiko estratu batzuetatik eroritakoa izan daiteke.

Arkitekturaren arkeologia:

Oinarriak. Eraikina dokumentu historikoa da (=aztarnategia), eraikuntza fase ezberdinetatik sortua (diakronia), eta estratigrafikoki irakur daitekeena (gehiketak eta kenketak). Diakronia hau estratigrafikoki irakurtzen jakin behar dugu.

Metodologia. Teknika ez suntsitzaileak erabiltzen dira. Unitate estratigrafiko positibo eta negatiboak egongo dira. Eta lau lege estratigrafikoak joera bezala hartuko dira, hau da, ez dira beti beteko. Eraikina elementu konplexua eta estratifikatua izango da, ezin da kontsideratu eraikin fosilizatu bat, garai desberdinetako gauzak ere izango dituelako ez batekoak bakarrik. Unitate estratigrafiko diakronikoak eta sinkronikoak, lurrazpian ez

bezala hemen gai gara ezer kendu gabe dena ikusteko.

Denaren helburua eraikinaren eraikuntza prozesua ikustea izango da, konplexua izan arren eta hinen bitartez gizarte baten berri izatea.

Metodologia, unitate estratigrafikoak. Positiboak eta negatiboak izango ditu. Baina honen emaitza unitate estratigrafiko bat izango da eta honek bere barnean hainbat elementu izango ditu: kokapen espaziala, azalera zehatza eta etapa kronologiko bati dagokio.

Unitate estratigrafikoak antzemateko irizpideak:

- Eraikuntzarako materialak: Zura, adobeak, tapiala, adreilua, harria... erabiltzen da.
  - Konstruktiboak: hormak eta abar berak eraikitzeke erabiltzen direnak: adreiluak, adobeak...
  - Dekoratiiboak: apaintzeko eraibiliko direnak.

- Eraikuntza-teknikak (artisautza):
  - Lanketa: harrobian egiten den lehen lana, piezak zertarako erabiliko diren jakinda blokeak handiago edo txikiago egingo dira edo landuagoak edo gutxiago eta harrobiaren eta lanean dauden pertsonen arabera desberdina izango dira blokeak.
  - Hormaren aparailua eta sekzioa: materialak elkarrekin jartzeko modua. Blokeak nola ezarri diren elkarrekin eta erregularrago edo irregularrago ezartzen diren.
  - Neurriak: Erabilitako piezen neurriak kontuan hartzekoak izango dira
  - Akabera, kanpoan ikusiko den azala leuntzea izango da eta akabera baten arabera ere kronologiak zehaztu daitezke.
  - Mortairua. Kasu batzuetan ez da erabiltzen kalitate handienetako hormetan adibidez, baina beste batzuk mortairuarekin harriak elkartuko dira.
  - Betetako funtzioa ere garrantzitsua izango da. Adibidez, lehioak bere funtzioa betetzeko gai izan beharko litzateke.

Eraikuntza-tresnek erakusten dutena. Alde fisikoa: erabilitako lehengaiak ikusten dira, baita ingurugiroaren menpekotasuna ere, merkatal sareak non dauden eta noraino iristen diren... Alde teknikoa ere erakusten digu: erabilitako tresnak, teknologia... beraz, bertako gizarte eta ekonomiaren islada izango da. Alde historikoa ere bai, gizarte baten berri ematen da, adibidez, goi erdi aroan harriaren erabilpenaren desagertzea bat eman zen. Artisautza nolakoa zen ere azaltzen digu.

Erlazio estratigrafikoak. Garaikidetasunak ikusiko ditugu elementu batzuetan, aurreko-ondokotasuna erakusten duten unitateak izango dira, beti erlazio fisikoarekin, baina bata zaharragoa aizango da eta bestea berriagoa. Zeharkako erlazioetan berriz, elkarren artean ez dira ikutuko baina garaikideak izan daitezke.

- Garaikidetasuna
  - Aurreko-ondokotasuna eta zeharkako erlazioak. Azken hauek nahiz eta garai berdinekoak izan sakabanatuta egon daitezke, hauek beste hainbat faktorekin identifikatu daitezke.

Metodologiako erregistroa. Nola bildu informazioa. Unitate estratigrafikoak pausu batzuk ditu erregistrorako. Planimetria,; krokisak, argazki digital errekifikatua (nahasketa pano eta argazki digital baten artean), fotogrametria (eskalatua da baina akats oso minimoak egoten

dira bertan, gomendagarria da)... ahalik eta sofistikuena egin behar da. Ondoren eraikinaren aurrera joan behar gara eta markatu espazioan bertan non dagoen aztertu behar duguna. Fitxen erabilera ere oso garrantzitsua izango da: unitate estratigrafiko bakoitzak zenbaki bat eta fitxa bat izango du. - Identifikazio bat izan beharko du.

- Deskribapena ere izan beharko du. Ahalik eta modu zehatzenean, materiala, hormaren egitura...
- Erlazio estratigrafikoak ere markatu beharko dira.
- Interpretapena.

Diagrama estratigrafiko bat ere egin beharko da, honek kronologia eta erlazio estratigrafikoa hartu beharko dugu kontuan. Dena dago kateatuta, beti erlazioak daude pausu horien artean. Azkenik periodizazioa egin beharko dugu, hau da, ahal den moduan kronologia definitibo bat markatu.

Metodologiako pausuak. Lehenengo pausua ebaluazioa eta lan estrategia ezartzea izango da, begien aurrera dugun problematikaren arabera lan estrategia bat ezarri beharko dugu, ditugun baliabideak kontuan hartu ondoren. Altxaera planimetrikoa eta argazkiak behar izango ditugu bai edo bai eta ondo markatu behar dugu zer espazio okupatzen duten bertan. Hurrengo pausuak unitate estratigrafikoak identifikatu eta zenbakitu beharko ditugu. Fitxak, landa lanean egiten direnak, deskribapena eta erlazioa estratigrafikoak ezarri behar ditugu honetan. Beste iturri batzuen kontsulta ere behar dugu argazki zaharrak, artxibategietako dokumentuak... behar ditugu kronologia zehazteko. Arkeometriaren arabilera ere oso garrantzitsua da hurrengo, unitate estratigrafikoak zehazteko. Diagrama estratigrafikoa eta periodizazioa.

Ikerketa aplikatua errestituzio lanei lotua. Ikerketa aplikatua momentu honetan behar den tokietan eta behar den gaiei buruzko ikerketa egitea izango litzateke, hau da, leku bateko gizartearen beharrei erantzun behar zaie. Honek laguntzen du errestituziorako irizpideak finkatzen.

Ondorioak. Arkitekturaren Arkeologiaren izaera arkeologikoa edo historikoa identifikatu behar dugu, azken finean arkitekturaren bidez gizarte bat ezagutzen dugulako, gustuak, teknikak, lanaren antolaketa, tresnen erabilera... Beraz, dokumentu material bat daukagu begien aurrean eta ondo irakurri ezker gauza asko atera ditzakegu bertatik. Ondare arkitektonikoaren ikerketa eta kudeaketarako tresna da. Ikerketa aplikatua, beraz, arkitektura gaur egungo baliabide bezala ulertzen da. Hizkuntza edo lengoia estratigrafikoa ezartzen da, lurrazpia eta eraikina aztertzeko lengoia berdina izango da. Jakintzagaiartekotasuna; arkitektura, arkeologia, errestituzioa, hirigintza... eta hauen artean erlazio on bat ezarri behar da lan on bat egin ahal izateko. Interpretapen historiko berriak sortu dira honen ondorioz, eredu idealista eta positibisten aurrean, beraz, "estiloen" kontzeptua zalantzan jartzen du, baina estilo hauek ez dira inoiz konpletatzen.

Laborategi lana

Lehenengo dokumentazioa eta informatizazioa egingo da, fitxa desberdinak, fotogrametria... Ondoren materialen tratamendua osatuko dugu eta azkenik arkeometria (datazioak, karbono 14a, isotopoak...)

Material tratamenduan lehenengo garbitu egiten dira material guztiak. Ondoren siglatu egiten dira, pieza bakoitza identifikatzeko, siglekin nondik atera den, urtea, zein unitate estratigrafikotik atera den eta azkenik zenbaki bat jartzen zaio; honen arabera aztarnategi bakoitzetik ateratzen diren pieza guztiak identifikatuta daude. Hau eta gero inbentarioa egiten da, zerrenda bat osatzen dute eta han agertzen da unitate estratigrafiko bakoitzean zeintzuk agertu diren. Aurrera eginez marrazki teknikoak egiten dira, pieza honen funtzioak, nola egin diren eta beste hainbat gauza jakiteko. Eta azkenik depositatu egiten dira eta aldundi bakoitzaren museoetara bideratzen dira.

Guzti hau azken txosten interpretatibo batetan ezartzen da. Hau adibidez gis-a izan daiteke, datubase handi bat. Materialen inbentarioa ere emaitza bat izan daiteke. Analisisien emaitzak ere oso garrantzitsuak izango dira, baina hauetatik batzuek soilik hautatu ahal izangi dira beraien datazioa jakiteko adibidez. Eta azkenik diagrama estratigrafikoa eta azken periodizazioa izango dugu. Eta guzti honekin egingo dugu azken txostena eta honen interpretapena.

Arkeobotanika:

- Flotazioa adibidez, lurlean dauen hainbat elementu identifikatu nahi baditugu hau egin daiteke. Lur zatiari ura botatzen zaio eta behean sare bat jartzen da bertan objektu garrantzitsuak jarri ahal izateko.
- Karoplogia ere interesgarria izan daiteke, haziak eta fruituak identifikatzea - Antrakologia

Karbono 14. Bizidun bat zer momentutan hil den jakinarazten digu.

Dendrokronologia

Zeramika. Hau egiteko lehengaiak: ura; buztina eta beste osagai batzuk, burdina gahienetan eta azkenik desgrasanteak izaten dituzte, ur eta buztinarekin osatutako masari gehitutako konposizioak dira, hauek mineralak (harriak edo mineralak txikituta) edo organikoak izan daitezke (lastoa, belarrak...). Ditu materialen arabera konposizio eta kolore desberdinak izango ditu, buztinak burdina badu adibidez, kolore gorrixkagoa izango du.

Ekoizpen faseak ere badaude. Lehenengo lehengaiak lortu eta hautatu behar dira beharizanen arabera. Ondoren lehengaiak prestatu eta egokitu egin behar dira. Hirugarrenik forma ematen zaie, platerak, doliak adreiluak. Gero lehorketa kontrolatu bat egin behar da, bertan hasierako dakorazioak egin daitezke. Azken aurretik erreketak bat gauzatzen da, labez edo beste modu batera izan daitekena. Eta azkenik tratamendu bat ematen zaio.

- Lehengaiak lortu eta hautatu behar ditugu lehenengo.
- Lehengaiak prestatu eta egokitu egin behar dira. Segun zer nahi dugun buztina garbitu egin beharko da eta beste batzuetan desgrasatu, kontrako prozesuak baitira. Garbitu nahi bada adibidez dekantazioa egitea da.
- Forma ematea. Hiru bide daude masari forma emateko. Bata eskuz forma ematea izango litzateke. Beste bat tornua erabiltzea izango da eta ohikoena izango da, bi tornu mota ditugu; tornu geldoa, marka ondulatuak uztean dituenak: eta tornu azkarra, marka erregularragoak uzten dituenak, paraleloak. Beste batzuetan moldeen bidez ere osatzen dira, askotan dekorazioak eta abar egin ahal izateko
- Akabera dekorazioak, ebakidurak, leuntze prozesu bat... egiteko erabiltzen da.
  - Dekorazioa: intsizioen bidez, estanpatuekin, gurpiltxoekin eta barbotinarekin egin daiteke adibidez.
- Lehortzean larruaren testura eman behar zaio eta batzuetan engobeak egin behar

izaten dira porositatea murrizteko.

- Erreketa: labean egiten denean oxidatzailea edo erreduktorea izan daiteke.

Hedapena

Hedapenaren barruan komunikazioa dugu, baina norentzat den kontuan hartu behar dugu, desberdina delako akademian edo bertatik kanpoko munduan azaldu, publiko oso desberdinak baitaude eta hauetara egokitu behar da. Bi zatitan bana daiteke:

- Zientifikoa: txostenak, Foru Aldundietan egoten dira informe hauek guztiak; argitalpenak aldizkariak (zientifikoak), monografiak (liburu oso espezializatu bat lan baten inguruan oso sakon)... ; bilera zientifikoak edo kongresuak, mintegiak
- Didaktikoa eta dibulgaziozkoa: argitalpenak, hitzaldiak, museoak, aztarnategietara bisitak, erreportaiak... .

Zer komunikatu daiteken ere jakin behar dugu. Hedapen prebentiboaren ideia oso garrantzitsua da bertan. Normalean hedapen proiektuetan, publikoari emaitzak eskaintzen zaizkio baina oso garrantzitsua da ikerketa eta kudeaketa prozesua nola egiten den erakustea oso garrantzitsua dela esaten dute hainbatek. Ikuspuntu kritikoa suspertzeko, baita publikoan ere, aurretik aipatutakoa garrantzitsua dela uste da.

Komunikatzeko hainbat bide daude: papera, hau da, aldizkariak, txostenak... Bitarteko elektronikoak, internet, telebista, irratia... Aztarnategiak, hau da, bisita gidatuak batez ere. Hezkuntzan ere formazioaren aldetik egon izan da. Eta azkenik, garrantzia handiena emanez, museoak. Garrantzitsua da eta tresna boteretsu bat dela esan daiteke, gizarteko hainbat talderi iragana erakusten zaielako. Biltegi lana du, baita erakusketarena ere, baina museo gehienek ere badute ikerketa lanak egiteko tokiren bat. Derrigorrezko aukeraketa bat da eta nahi dutena soilik erakusten dute kasu guztietan. Beraz museo eta gizartearen arteko lotura oso garrantzitsua eta handia izango da. Museoaren definizioa LPHEren aldetik "Instituciones de carácter permanente que adquieren, conservan, investigan, comunican y exhiben para fines de estudio, educación y contemplación conjuntos y colecciones de valor hitórico, artístico, científico y técnico o de cualquier otra naturaleza cultural".

Museologia museo konkretu baten izaeraz, filosofiaz, gestioaz... arduratzen dena izango da, nola zuzenduko den planteatuko da bertan. Museografia aldiz gauza oso praktikoetaz okupatzen da, nola trasladatu ondarea gizarteari, zer erakutsi...

Bi joera nagusi daude espezialisten artean ondare museoeri buruz:

- Kontserbatzailea: Honen lor garrantzitsuena materialak biltzea eta hauek denak erakustea izango da eta materialetan daude honen protagonismo guztia.
  - Erakusketaren diskurtso "aspetikoa", ez interpretatiboa. "Gauzak" erakusten dira - Museoaren helburu kultural eta soziala azpimarratzen duena: Hemen garrantzitsuena materialen bidez ematen den azalpena izango da, baina material hauek ez dira beti beharrezkoak, didaktikoki informazioa eman nahi dute.
  - Ezarkuntzak, pertsonak, paisaia... errepresentatu egiten dira. Interpretazioa da nagusi. Azalpenak, narrazio historikoa...

Museoetarako formula berriak sortu dira azken urteotan. Hauen gakoa monumentu arkeologikoei balioa ematea da eta horretarako ikerketa, interpretapena eta hedapena eman behar da; interpretapenak garrantzia izan behar du ondarea ezagutu eta baloratzeko.

Hau lortzeko hainbat formula egon daitezke:

- Bisitagarriak diren aztarnategiak bisitatzea, zuzenean ikustea aztarnategia edo ondare arkeologikoa.
  - Parke arkeologikoak eta interpretapen zentruak beste batzuk izan daitezke. Aztarnategia eta bere ingurunea ikus daiteke eta beraien interakzioa ikusi, paisaia garrantzitsua izango da bertan. Baliabide ekonomiko bezala ere erabili ohi dira, area batzuetako garapen soziokulturala eta ekonomikoa bultzatzeko izan ere. Izan behar dituen ezaugarriak: gune arkeologiko bat izan behar da eta BIC (Bien de Interés Cultural) izendatua egon; interes zientifiko, historiko eta didaktiko altua izan behar du, kontserbazio egoera ere egokia izan behar da; infraegitura egokia izan behar du publikoarentzat bisitagarria izateko (erakusketa, interpretapen zentrua...); kontuan izan behar du interakzioa: aztarnategia eta parkea; ahalik eta errentagarritasun sozial, hezkuntzako eta ekonomikoa handiena izan behar du.
- Interpretapen zentruak azken hauen barruan egon ohi dira. ez dituzte objektu bildumak erakusten, horrez gain kartelak, ikus-entzunezko medioen... bidez aztarnategiaren berri ematen dute. Ez dute materialik kontserbatzen. Transmittzen dena ondarearen balorea eta esangura da. Bisitak aurkezteko erabiltzen dira gehienetan, aztarnategi hauek hobeto ulertu ahal izateko.
- Ekomuseoa. Biztanleen parte-hartzean eta lurralde jasangarriaren ideian oinarritutako museo-zentroa. Komunitatearen ongizate eta garapenerako sortua. Prozesu dinamikoa da, non komunitateek beraien patrimonioa lantzen duten.

Arkeologia eta ondarearen kudeaketa

Kudeaketa kontuan hartu behar dugu, zer kudeatu behar den, zer kontserbatu, zertarako... nola arkeologia eta mundu erreala konbinatu. Kudeaketa gau egun lau gauza egitea da: - Babestu eta planifikatu: Epe labur edo luzera. Ardatz nagusi batzuk markatzea eta horretarako tresna batzuk ditugu:

- Legea
- Normatiba: lege txikiak izango dira, aspektu konkretu batzuk arautzeko.
- Aurrekontuak: Baldintza ekonomikoak garrantzitsuak izango dira, zer gastatuko den aztertu beharko dugu.
- Hiri plangintza: Ondare arkeologikoa bertan sartzeari oso garrantzitsua da, hau babestua izateko.
- Ebaluatu: Garrantzitsua da geroko politikak markatzeko.
- Proiektuak: Ardatzak markatzea.
- Ezagutu eta kontserbatu:
  - Inbentarioak: premiazko gauzak, esan nahi du ezagutzen direla, baina ez du esan nahi sakonki. Badakigu hor daudela eta zer egoeratan dauden.
  - Ikerketak
- Kontrolatu:
  - Baimenak: eskatu egin behar dira eta berezko organizazioak ematen du. Pertsinal teknikoa egongo da honetarako.
  - Inspektzioak: Baimenean jarritakoa betetzen den jakiteko ezartzen dira.
  - Salaketak
- Hedatu: Bi bide nagusi daude
  - Hezkuntza formala: araututako hezkuntza, profesionalek eskainia izango dena.
  - Hezkuntza informala: argitalpenak, museoak, beste baliabide batzuk...

Nork kudeatzen du ondarea, gehienbat erakunde publikoek kudeatzen dute. Eta tresna nagusia legea izango da, lege gabe ezin delako ezer ere ez babestu.

Jendartearen rol-a arkeologia publikoan egongo da, hau, arkeologiak gaur egungo gizartearekin eta errealitatearekin duen harremana aztertzen du honek. Eta kontrakoa ere, hau da, arkeologiaren eragina gaur egunean. Komunitatearen arkeologiak berriz, komunitate zehatz batek parte hartzea, bultzatzea eta erabakitzea esan nahi du; erlazio zuzen bat planteatzen da ondarea eta komunitatearen artean.

Kudeaketa munduan gehienbat kultur ondarea kontzeptua erabiltzen da. Kultur ondarea eta ondare arkeologikoa barne iraganetik datorren zerbait da, bai gertutik eta bai urrunetik, kontzeptu aldakor bat da, gure gizartean indarrean dauden baloreak aplikatzen direlako gauza bati garrantzia edo ez emateko, gaur egungo baliabidea beste gauza oso garrantzitsu bat da, horrek esan nahi du hortik dirua atera daitekela, adibidez baliabide turistiko bezala.

Ondare arkeologikoa berriz, arrasto materialak izango dira beti, testuinguru batekin erlazionatuak. Hauskorrak ere izan daitezke, testuingurua askotan ez da ondarearekin kontserbatze, beraz, betirako apurtzen dira. Amaikorrek dira eta ezin dira birsortu. Zentzu bat eman behar zaio gehienetan eta esangurak eraiki behar dira, kasu askotan gelditzen diren arrastoek ez dutelako zentzurik. Monumentaltasuna eta antzinakotasuna ez dira garrantzitsuak edo beharrezko irizpideak. Eta azkenik, metodologia arkeologikoaz irakurri daitekeen edozer gauza, ondare arkeologikoa izango da.

Lege-esparrua: Ondareari buruzko legeak: Ardatz nagusiak.

- Nazioarteko legeak eta adierazpenak:
- Estatuko administrazioa lege eta normak:
  - LPHE (Ley de Patrimonio Histórico Español): Berrikuntza garrantzitsuak ekarri zituen.
- Autonomia Erkidegoko ezberdinen legeak. Gure kasuann:
  - Euskal kultur Ondareari buruzko Legea (1990)
  - Euskal Kultur Ondareari buruzko Legea, 2019
  - Nafarroako Kultur Ondareari buruzko Legea 2005
- Beste lege batzuk: Kosta Legea, Lurzoruaren Legea...

Erakunde inplikatuak kudeaketan eta beraien kompetentziak (EAEn):

- Eusko Jaurlaritza: Legea egitea, inbentarioak, babespen deklarazioak, materialak -
- Foru Aldundiak: Baimenak, ordainketak, interbentzioa beharrezkoa den baloratzea (kasu batzutan)
- Udalak: Ondarea piztu eta bultzatzen du eta hauek ezagutzera ematen ditu.

Legeak sortutako egoera berria. Honen harira prebentziozko arkeologia sortu da. Hau edozein obrak (publiko edo pribatua) ondare arkeologikoan izan dezakeen eragina sahiesteko edo txikiagotzeko egiten diren jarduera arkeologikoak (obraren aurretik). Honetarako proposamen berriak kontserbazioa (ezagutu-aurreikusitako-planifikatu). Prebentziozko kudeaketa (obraren proiektuaren aurretik). Errezerbatutako guneak planifikatu beharko lirarteke.

MINTEGIAK →

1. MINTEGIA:

“Arkeologia profesionala” Rafa Varónen hitzaldia.

1. Hizlariaren profila

- Arkeologia profesionala askotan enpresa pribatuetan egiten da, autonomo bezala. Gradua bukatu ondoren formazio kontinuo batean jarraitu du. Gehienak Gestioko Arkeologian egiten dute lan, arkeologiarekin arazoak dituzten entitate pribatu eta publikoekin egiten dute lan. Administrazioarekin lan asko egiten dute. Batzuetan lan zientifikoak eta beste batzuetan ez da hori egiten, administrazioarekin egiten da lan jakiteko espazioa nola antolatu eta gauzak non eraiki daiitezkeen. Indusketa arkeologikoetan ere egiten du lan, eta askotan ere arkitekturaren arkeologian egiten dute lan organidmo hauek. Arkeologia zientzia historikoaren aldaketa fisikoak produzitzen dira antzinako gizarteetatik gaur egunekoetara, denboran zehar eta leku jakin batean agertutako eta mantendutako arrasto materiala aztertzen du.

2. Zer da arkeologia profesionala gaur egun? Zeintzuk dira bere ezaugarri nagusiak?

Inbestigazio unibertsitarioa egin daiteke, ondare arkeologikoaren gestioan ere egin ahal izango litzateke lan eta bestalde profesional liberal bezala ere lan egin ahal izango litzateke. Arkeologia profesionalaren jatorria 78.ko konstituzioaren ondoren bermatzen da Espainia mailan, eta Ondasun Arkeologiko Espainiarraren Legea 1985. urtean onartu zen gaur egun ezagutzen den bezala, hemen aurkitutako ondare guztia herrialdeko pertsona guztiena, hau da, publikoa dela adierazten du. Eta lege honek Arkeologo profesionalen bidea asko zabaltzen du. 2019an ere Euskal Ondare Kulturalaren lege berri bat onartu zen. Jakin behar da ondarearekin zer egin, dagoen bezala utzi, nonbaitera eraman edo bertako berriarekin geratzea. Hemen teknika arkeologikoak erabiltzen dira ondarearen dokumentazioreako, hainbat akziogatik afektatua izango dena.

Gehienbat miaketa bat egiten da , hainbat lurretan lana begiratzuz lanak egiten. Honetarako Eusko Jaurlaritzari baimena eskatu behar zaio ondare arkeologikoaren datu basean ibiltzeko. Hau lurralde zabal bat gutxi gora behera ezagutzeko egiten da.

Toponimiaren errebisioa egitea ere oso garrantzitsua izan daiteke, denboran atzera joanda izena honi buruz ezartzen zitzaiolako eta hala hainbat ondare lortu da. Hau ere analizatu egin behar da eta honi buru fitxak ere egiten ziren zer esan nahi duten azaltzen, hala errazagoa izan daiteke ondarea aurkitzea, eta toponimo hauek ondarea aipatzen den tokian azaldu ahal direlako.

Argazkilaritza aereoan egiten da eta honen interpretazioa ezartzen da. Kalitate handiko argazkiak direnez asko ikusi daiteke bertan egon daitekeen ondarea,

naturak ere joera desberdina baitu material desberdinekin (gehiago edo gutxiago hazi daiteke). Bertakoa puntu historiko batekin begiratu eta interpretatu behar dugu. Dronen eta fotogrametria aereoan erabilera. Fotogrametriak eskala metrikoan neurtzea baieztatzen digu, koordenadekin ere gehiago hobetu daitekeena. Beharrezkoa da ere bertara hurbiltzea eta hau dena konprobatzea, denak bertan hainbat metro banatu eta materialak eta lurreko ezaugarri ezohikoak identifikatu.

3. Unitate estratigrafikoen erregistro grafikoa indusketan / arkitekturan. Zelan egiten da?

Lehenengo plantan zenbat unitate estratigrafiko ditugun identifikatu behar dugu, bertan hainbat koloretan agertzen baitira eta hemen ondoren unitate estratigrafiko individual bakoitzaren indusketa egiten da eta dema erregistratzen da hemen. Fotogrametriara jotzen dugu non induskatzen dugun jakiteko. Unitate bakoitza induskatu baino lehen argazkia atera eta ingurua ondo garbitzen da, neurketekin batera; eta hau egin ondoren edozein arkeologok uler dezakeen fitxa bat bete behar da eta zenbakitu egiten da, diagrama txiki bat ere eginez. Dokumentazio fotografiko aeta planimetrikoa izan behar du unitate bakoitzak.

Generalera pasata, unitate bakoitza bere momentu historikoan ezartzen da, eta beste batzuekin erlazionatzen da. Eta hau guztia diagrama baten ezarri eta kronologia bat ematen zaio gutxi gora behera.

Arkitekturaren arkeologian bestalde. Hainbat pausu antzeko erabili ditzakegu. Lehenengo ortofotoplano bat egiten da, paretetikiko eta bertan unitate estratigrafiko bakoitza banatu eta identifikatu ondoren aztertu egiten da eta fitxa bete. Krokis individualaren ondoren denak batu eta erlazioak eratzen dira unitate guztien artean.

4. Zer ikasi duzu mintegiaren bitartez? Balorazio pertsonala.

2. MINTEGIA

ARKEOLOGIA DOMESTIKOA

Hizlariaren profila.

Carlos III.eko lizentziatua. Iberiar Penintsulako household archeology-ko ikerlari garrantzitsuenetakoa. Arkitekturaren arkeologian ondo lizentziatua, baita arkitektura materiala ere.

Zer esaten digu etxeko espazioak gizarte jakin bati buruz?

Zer metodologia eta teknika erabili dira azaldutako proiektu eta adibideetan?

Tafonomia

Aukeratu 5 "hitz-gako" hitzaldia laburbiltzeko. Justifikatu egin duzun aukeraketa

A household is a social unit or group of people, the house, on the other hand, is a place, a building or a space. Households are the most basic social (and economic) units. Happily for archaeologists households live in and use material culture. But archeologists excavate the dwellings and domestic artifacts, not the social units".

The Archeology of housing are focused in architecture, is traditionally studied in Old World

Archeology, and the form is function paradigm, in the analytic models the relationship between house form and household structure. In the other hand household archeology is focused on deposits and finding assemblages, is developed in New World Archeology (late 70s and early 80s), taphonomy, which is the science developed by the analysis of archeological deposes, has big importance in here and it's a record of everyday life activities, the classical archeology has been focused on big names on history but this is related to a different idea and the gap of several information of social information.

This has functionalistic origins, they perceive the household as an economical point of view. They are used to find a huge quantity of material on the households. The assumption that when we get an household that's the view from that age is not correct. If Pompeii was a reflection of everyday life on a Roman city, it would appear as it wouldn't been a chaos on the moment of the eruption of the Vesubio. The objects of everyday activities don't always appear on their using place. We cannot apply an organic distribution related to the material distribution.

The causal factors of formative processes can be cultural or natural. As Michael B. Schiffer said. The natural processes can be, created by nature: catastrophes... And the cultural factor could be related to human changes, as the destruction of cities. This behavioral processes can be related with different types of abandonment, this is what archeologists have. This are causing different types of distortion, we have three types:

- Primary refuse, archeological fines that where found on the place that were used. In most places this is not possible.
- Secondary refuse: archeological fines where found on another place where the fine wasn't used. They are ussualy discarted, cause is more confusing to keep them.
- De facto refuse. These are spaces of immediate abandonment, so the person in there doesn't carry their material beings.

We have to analyse the primary and de facto refuse together to get a more specific point of view of a place.

The household activities are classified as production, consumption or redistribution ones. They have methodological approaches for consumptions as chrono-typology, technofunction, functional context or using wear traces. And the methodological approaches for production are operative chains in the household and the operative chains of the household. The chrono-typology can identify the typology of the material, by how they look. The tecno-function on the other hand can analyze this from the economical perspectives. The functional context can interpret the use of a typology, not for what it was designed, but for what it was used. The use wear traces are used for the activity for it was udes or how frequently it was used from what or how much traces these have. The larger pecentage of use wear traces are reflecting lower quality of time in the society.

Applying taphonomic procedures we can see different phases of the building in time, that could tell us what happened in that context. On levels, that can shoe us different occupations of the building on different times.

Household bat gizarte-unitate bat edo pertsona-talde bat da; etxea, berriz, leku bat, eraikin bat edo espazio bat da. Etxeak dira unitate sozial (eta ekonomiko) oinarritzkoenak. Zorionez, arkeologoentzat etxeak kultura materiala bizi eta erabiltzen dute. Baina arkeologoek etxebizitzak eta etxeko tresnak hondeatzen dituzte, ez gizarte-unitateak”.

Arkitekturan oinarritzen da arkeologia/etxebizitza, tradizioz Mundu Zaharreko Arkeologian aztertzen da, eta forma funtzioen paradigma da, eredu analitikoetan, etxearen formaren eta etxearen egituraren arteko erlazioa. Bestalde, etxeetako arkeologia gordailuetan eta mihiztaduren bilaketan oinarritzen da, Munduko Arkeologia Berrian garatzen da (70eko hamarkadaren amaieran eta 80ko hamarkadaren hasieran), taphonomia, hau da, kaka arkeologikoen azterketak garatutako zientzia, garrantzi handia du hemen, eta eguneroko bizitzako jardueren erregistroa da. Arkeologia klasikoa historiaren izen handiekin erlazionatuta dago, baina hori guztia. Horrek jatorri funtzionalistak ditu, etxea ikuspuntu ekonomikotzat hartzen dute.

Etxeetan material ugari aurkitzeko erabiltzen dira. Adin horretatik ikusten den etxe bat dugunean ez da zuzena. Pompeia hiri erromatar bateko eguneroko bizitzaren isla balitz, badirudi Vesuvio sumendiaren erupzioaren unean ez zela kaosa izango. Eguneroko jardueretako objektuak ez dira beti beren erabilera-lekuan agertzen. Ezin dugu materialen banaketari lotutako banaketa organikorikaplikatu.

Prestakuntza-prozesuen eragileak kulturalak edo naturalak izan daitezke. Michael B. Schiffer-ek esan bezala. Prozesu naturalak naturak sortutakoak izan daitezke: hondamendiak... Eta faktore kulturalak zerikusia izan lezake giza aldaketekin, hala nola hirien suntsipenarekin. Portaera-prozesu horiek uzte-mota desberdinekin lotu daitezke, hau da, arkeologoek dutenarekin. Horrek distortsio mota desberdinak eragiten ditu, hiru mota ditugu:

- Lehen mailako erreusak, erabili ziren tokian dauden isun arkeologikoak. Leku gehienetan hori ezinezkoa da.
- Bigarren mailako hondakinak: isun arkeologikoak, isuna erabili ez den beste leku batean daudenean. Ussualy baztertu egiten dira, nahaspilatsuagoa baita mantentzea.
- Ukatzea. Hauek berehala uzten diren lekuak dira eta, beraz, bertan dagoen pertsonak ez ditu bere izaki materialak eramaten.

Errefusatze primarioa eta de facto aztertu behar dugu, leku baten ikuspegi zehatzagoa lortzeko.

Etxeko jarduerak ekoizpen, kontsumo edo birbanaketa gisa sailkatzen dira. Zenbait kontsumoetarako metodologia lantzen dute, hala nola cro-tipologia, teknofuntzioa, testuinguru funtzionala edo higadura-trazak erabiltzea. Eta ekoizpenerako ikuspegi metodologikoak etxeko kate operatiboak eta etxeko kate operatiboak dira.

Kromo-tipologiak bere itxuraren arabera identifika dezake materialaren tipologia. Bestalde, funtzio teknologikoa ikuspegi ekonomikoetatik azter daiteke. Testuinguru funtzionalak tipologia baten erabilera interpreta dezake, ez diseinatu zenean, baizik eta erabili zenean. Higadura-trazak zuk egin zenuen jarduerarako erabiltzen dira, edo zer edo zenbat aztarna erabili ziren.

Erabilera-aztarna gehiago izateak denbora gutxiago ematen du gizartean.

Buxadura-prozedurak aplikatuz, eraikinaren hainbat fase ikus ditzakegu denboran, eta horrek esan lezake zer gertatu zen testuinguru horretan. Mailetan, horrek eraikinaren hainbat okupaziotara eraman gaitzake une desberdinetan.

3. MINTEGIA

Jose Rodríguez Fernández-en mintegia (Zigoitiako proiektua). Maiatzak 11

1. Zertan datza aurkeztutako proiektua? Zeintzuk dira helburu nagusiak?
2. Paisaiaren irakurketa. Proiektuan erabilitako metodologia (fase nagusiak)

3. Atzemandako ondarearen ezaugarriak (kronologia, izaera, tipologia).
4. Tokiko gizartea eta proiektu arkeologikoaren arteko lotura.
5. Proiektuaren emaitzak (ildo nagusiak)

Zegoitiko proiektuak muga kronologikoetatik alde egin du, historiaurretik gerra zibilerarte doa oso eremu zabala delako eta gehien miaketa erabiliko da. Elementu batzuk zalantzak sortuko dituzte. Dena epe luzeko ibilbide baten sartuko da, gure inguruko basoetan dauden elementu naturalak hobeto ezagutzeko.

Arabako iparraldean dago herria eta Bizkaiarekin muga egiten du. Hau dena parke naturalean sartuta dago, beraz naturalki babestuta dago baina ez kulturalki. Orain dela zortzi urte hasi zen proiektua eta oraindik jarraitzen du. Hasieran helburua parke naturaleko gune mugatu bat ikertzea zen baina gaur egunean udalerrri osoa ikertzen ari dira 103 km². Tokiko biztanleriarekin ere egiten dute lan. Espazio natural bat espazio kultural bihurtzea bilatzen da.

Arkeologia publikoa lortu nahi da, hau da, herriak ikerketan parte hartzea.

Metodologia

Miaketa. Funtsezko estrategia izango da. Hemen ez da induskatzen, azalean kontserbatzen diren materiala lokalizatu, geolokalizatu, analizatu eta ikertu. Kasu honetan paisaia ezagutzea bilatzen dugu.

Hasieran talde txikian aurreikusitako ibilbideak erabili ziren. Baina tokikoen partehartzea handitu zenean beraien informazioa erabiliz, tokiak lokalizatzen eta beraiekin bertara joaten eta ikuskatzea izan zen, hau da, miaketa selektibo bat.

Miaketan landa lanean gauzak erregistratzen dira, gps baten bidez, tokiak lokalizatzen dira gero non dauden jakiteko. Landa lanean fitxak erabiltzen dira honetarako. Eta gero landa lanean hartutako informazioa fitxa teknikoetan digitalizatzen da, eta gehienetan geoeskadi bisorea erabiltzen da honetarako.

Indusketa. Udaletxearekin, tokiko talde biografikoarekin eta tokio jendearekin hitz eginda, beraiek nahi dutena induskatzen dute profesionalek. Inkesta batez galdetzen dute zer induskatzea nahi zuten eta hori egiten dute.

Dendrokronologia. Zuhaitzak zulatzea, datazio desberdinak atera ahal izateko, hau da, zenbat urte dituen zuhaitz batek. Hemen 300 urte inguruko zuhaitzak ikus ditzakegu.

Ingurumen katak. Elementu organikoak noiz egin ziren aztertzen dira. Arkeologoek lagina hartu eta laborategira eramaten da noizkoa den jakiteko. Nahiz eta beti hain zehatza ez izan. Zundaketak askotan horretarako egiten dira, bertako polen analisiak egin ahal izateko, baita ikatz zatiak eta haziak ere. Horrela antzinako paisaiak errekueratzea lortu dugu: zer motatako zuhaitzak, zer landaredia... erabili ziren.

Iturri bibliografikoak, dokumentalak eta ahozko iturriak. Ahozko testigantzetan tokiko biztanleriarekin lan egiten da, beraz jendearekin elkarrizketa asko daude erregistratuta eta beste garai bateko bizimoduaz hitz egiten dute hauek. Hauek, bideoz, argazkiz, grabadoraz eta kodifikatu egiten dira. Azken honetan eguna, izena, tokia... agertzen da. Udaletxeen artxiiboak ere oso informazio egokia izaten dute. Fitxa digitalizatuetan ezartzen da hau dena eta hauetatik ere informazioa atera dezakegu.

Kartografia. Gehienetan LIDAR-a erabiltzen da, honek kendu egiten du inguruko basogunea eta azpikoa erakusten du.

Toponimiak ere informazio handia eman dezake, izenek asko esan ohi baitzuten tokiko espezialitate eta monumentuen kokalekuari buruz.

Emaitzak. Hemen Eusko Jaurlaritzako erregistroetan 76 elementu arkeologiko eta 156 elementu arkitektoniko daude. Eta landa lana egin ostean 1400 fitxa daramatzate egunean, gehienak tokiko biztanleriarentzat ohikoak ziren dokumentazioa zen. Erlategiak,

elurputzuak... edozein gauza lortzen zuten basoguneetan eta hau lortzeko hainbat bide eta elementu ezarriz. Mugarriak hainbat arrazoiengatik ezarri zitezkeen, herrigune edo lurraldeak markatzeko; mugarriak paretak eta landare itxiturak eta baita testigoak ere, hauek mugarriak ofizializatzeko erabiltzen ziren. Aire libreko harrobiak ere aurkitu izan dira, baita meategiak, errotarriak eta aireko garraiorako kableak ere; eta hauek guztiak erauzketa edo meatzaritzarako erabiltzen zen. Bestalde, basogintzan, zuhaitz motz edo lepatuak lortzen ditugu eta baita ikaztegi edo txondorrak ere. Industria tradizionalari dagokionez: errotak eta burdinolak ditugu ibaien ondoan, karobiak kareharria egosteko erabiltzen zen eta ondoren karea ateratzen da ongari gisa erabiltzeko, eta baita teileriak teilak eta adreiluak egiteko. Beraz, hainbeste jarduerekin jendeak mendian egunak pasa behar zituenez babeslekuak aurkitzen dira eta harria bakarrik mantentzen da hemen, goiko zatia landareez egina zelako. Gerra zibileko frontea azkar fosilitatu zen, gutxi gora behera bizkaia inguratuta eta Zigoitiak marra hau zeharkatzen du. Hau frankista eta errepublikarren erdiko eremuan ezartzen zen, eta trintxera ugari agertzen dira bertan, baita bunkerrak, armamentoak garraiatzeko bideak, proiektilak, tirokatzeko lekuak, lan forzatuak egiteko tokiak... Egitura hidraulikoaren aldetik: erlijiozko hiletako ikurrak, ermitak, gurutzeak, ubidak, kanalizazioak...

MUSEOA

Bilboko Arkeologi Museoa

1. Museoaren helburuak eta zein publiko motari zuzenduta dago.

Museoak hiru helburu nagusi:

- Euskal Herriko eremuko ezagutza zabaltzea, iragana orainaldiko errealitatearekin elkartuz, etorkizuneko kondizioa eraikitzeko
- Ikerketa arkeologikoa sustatzea, zerbitzu eta azpiegitura egokiak sortuz.
- Arkeologiako materialak kontserbatu eta zaharberrituko direla bermatzea.

Publikoari dagokionez, publiko orori dago zuzenduta. Izan ere, badaude programa desberdinak eskoletako irteerak gauzatzeko edota familiarekin joateko. Beraz, arkeologian interes minimo bat duen edonori zuzenduta dagoela esan dezakegu.

2. Eraikina eta musealizazio proiektua. Ezaugarri orokorrak.

Aurreko guztia musealizazioa medio egiten da. Musealizazioa zera da: museo bat eratzea eta publikoari erakustea, aurreko helburuak beteko direla bermatuz.

3. Erakusketa:

- **Espazio eta gela ezberdinen antolaketa eta banaketa.**
Museoa hainbat pisutan dago banatuta, behetik gora antolatuta dagoelarik; azkenengo pisuan Historiaurrea dago ikusgai, lehenengo pisuan, berriz, Erdi Aroa. Azkenengo pisuan ikusten den lehen bilduma ehiztariena da eta amaierara iristearekin batera, ikusten da nola paleolitiko amaieran heriotzak

garrantzi handia zuen. Izan ere, heriotza sinboloizatzen duten aztarnak ditugu (objektu funeebreak besteak beste).

- **Erakutsitako piezen antolaketa eta beraiei buruzko informazioa (egokia da, nahikoa, edozeinek ulertzeko modukoa?)**

Edozeinek ulertzeko moduan dago antolatuta; material didaktiko asko eskaintzen baititu eta azalpenak modu laburrean eta erraz azaltzen dira.

- **Aurkezten diren aztarnategi garrantzitsuenak**

Arenazako haitzuloa (Galdames), El rincón haitzuloa edo venta la perra (Karrantza), Santimamiñeko haitzuloa, Laminac II haitzuloa, El polvorin, Antoliñako haitzuloa, Santa Katalina, Urratsa III koba (Gorbea)

- **Material didaktikoa (bideoak, panelak..). Egokiak dira/ez.**

Material didaktikoari dagokionez, marrazkiak, argazkiak, bideoak eta panel informatiboak ditugu. Hauek nahiko egokiak dira informazioa era argi batean erakusten baitute. Adibidez, ehiztarien atalean kronologia aztarnen bitartez azaltzen da (adib; ehiztariak x animalia ehizatzen dutela esaten badu kartel informatiboak, horren ondoan animalia horren burezurra dago).

- **Diskurtso historikoa ondo jarraitzen da? Argumentatu iritzia**

Bai, modu kronologikoan planteatzen da bisita osoa; izan ere, gizakiaren bizitzaren hasierara eramaten gaitu, gaur egungo errealitatearen zergaitia azalduz. Gizakiaren eboluzioa erakusten baitu, duela 100.000 urte hasi zen historiarruetik hasita Erdi Arotik jarraituz, egunerokoa ulertzeko hainbat giltza ematen dizkigu.

4. Museoak erakusten duen arkeologiaren ideia. Erregistro arkeologikoa nola eraikitzen den erakusten du? Non / zelan.

Bai, museoak erakusten duen arkeologia ideia nahiko egokia eta gaiari buruz asko ez dakien norbaitek uler dezan eginda dago. Izan ere, museoan zehar pantailatxo batzuk ikus ditzakegu kontzeptu zein prozesu arkeologiko garrantzitsuak azalduz; estratigrafia edota indusketa bat nola egiten den esaterako. Horrez gain, prozesuren bat azaltzerakoan, bideoak ere erabiltzen ziren azalpen bisualarekin hobeto uler zedin. Informazio guzti hau era oso xume, argi eta ulergarrian ematen da gainera.-

5. Emakumeen irudia. Agertzen dira emakumeak museoaren diskurtsoan? Eta irudietan? Zelan?

En la sala del paleolítico hay una foto donde hay biende peña y solo una es mujer, esta en segundo plano totalmente sometida. en el erdiaro igual, una foto y muy pocas mujeres. la tia ke curraba ahi explico esto de la siguiente forma: le parece mal, tenemos razon por ke jarnos pero no es x matxismo ke tb, en esa epoca el ke era bueno hacia las cosas y listo y parece ser ke resulta ke habia mas hombres buenos. opinion de nagore → si aztertuz lo ke dice la jamba esta desde la arkeologia feminista te das cuenta de ke no, ke la mayoia de ikerketas se han hecho condicionadas por el pentsamolde de hoy en dia (biende matxista). wi no hubiese habido toda la coyuntura ke hay respecto al tema del genero saldrían muchas mas jambas.

6. Zerbait aldatuko zenuke (gehitu, kendu, transformatu)?

Cada uno que diga lo que piensa, no os vamos a dar todo masticado reinas <3

